WIKIPEDIA

Gjuha norvegjeze

Gjuha norvegjeze	
Flitët në	Evropë
Filogjeneza	

Gjuha Norvegjeze (norsk) është një gjuhë gjermane e folur kryesisht në Norvegji, ku është gjuha zyrtare. Së bashku me suedishten dhe danishten, Gjuha Norvegjeze formon një kontinuitet dialektesh të varianteve më pak ose më pak të kuptueshëm reciprokisht lokal dhe rajonal.

Këto gjuhë skandinave, së bashku me gjuhën Faroese dhe islandeze, si dhe disa gjuhë të zhdukura, përbëjnë gjuhët gjermane. Gjuha Faroese dhe Islandeze janë të vështirë të kuptueshme reciprokisht me norvegjeze në formën e tyre të folur, sepse skandinavia kontinentale ka divergjuar prej tyre.

Siç përcaktohet me ligj dhe me politikën qeveritare, të dy format zyrtare të norvegjishtes së shkruar janë Bokmål (fjalë për fjalë "gjuha e librit") dhe Nynorsk (fjalë për fjalë "norvegjeze e re"). Këshilli zyrtar i gjuhës norvegjeze (Språkrådet) është përgjegjës për rregullimin e të dy formave dhe rekomandon termat "Norwegian Bokmål" dhe "Nynorsk norvegjeze" në anglisht. Gjithashtu, ekzistojnë dy forma të tjera me shkrim pa status zyrtar: një, i quajtur Riksmål ("gjuha shtetërore"), është sot në një masë të madhe gjuhë të njëjtë si Bokmål edhe pse pak më afër gjuhës daneze. Ajo rregullohet nga Akademia jozyrtare norvegjeze, e cila përkthehet emri si "norvegjez norvegjez". Tjetri është Høgnorsk ("Lartë norvegjeze"), një formë më e pastër e Nynorsk, e cila mban gjuhën në një formë origjinale të dhënë nga Ivar Aasen dhe hedh poshtë shumicën e reformave të shekullit të 20-të; kjo formë ka përdorim të kufizuar.

Nynorsk dhe Bokmål ofrojnë standarde për mënyrën se si të shkruajnë norvegjeze, por jo si të flasin gjuhën. Asnjë standard i Norvegjisë nuk është i sanksionuar zyrtarisht, dhe shumica e norvegjezëve flasin dialektet e tyre në të gjitha rrethanat. Kështu, ndryshe nga shumë vende të tjera, përdorimi i ndonjë dialekt norvegjez, pavarësisht nëse përkon me normat e shkruara apo jo, pranohet si gjuhë norvegjeze e saktë. Sidoqoftë, në zonat ku përdoren dialekte të Norvegjisë Lindore, ekziston një tendencë për të pranuar një standard de facto të folur për këtë dialekt të veçantë rajonal, Urban East Norwegian ose Standard East Norwegian (Norvegjisht Standard Østnorsk), në të cilën fjalori përputhet me Bokmål.[1][2] Jashtë Norvegjisë Lindore, kjo variant i folur nuk përdoret.

Nga shekulli i 16-të deri në shekullin e 19-të, danezja ishte gjuha standarde e shkruar e Norvegjisë. Si rezultat, zhvillimi i norvegjezit të shkruar modern ka qenë subjekt i polemikave të forta lidhur me nacionalizmin, diskursin rurale kundrejt urbanizmit dhe historinë letrare të Norvegjisë. Historikisht, Bokmål është një shumëllojshmëri norvegjeze e daneze, ndërsa Nynorsk është një formë gjuhe e bazuar në dialektet norvegjeze dhe opozitën puristike ndaj danezëve. Politika zyrtare tani e braktisur për të bashkuar Bokmål dhe Nynorsk në një gjuhë të përbashkët të quajtur Samnorsk përmes një sërë reformash drejtshkrimore, ka krijuar një spektër të gjerë të varieteteve të Bokmål dhe Nynorsk. Forma jozyrtare e njohur si Riksmål konsiderohet më konservatore se Bokmål dhe Høgnorsk jozyrtare më konservatore se Nynorsk.

Norvegjezët janë të arsimuar në Bokmål dhe Nynorsk. Një sondazh i vitit 2005 tregon se 86,3 % përdorin kryesisht Bokmål si gjuhë të tyre të përditshme të shkruar, 5.5% përdorin të dyja Bokmål dhe Nynorsk, dhe 7,5 % përdorin kryesisht Nynorsk. ngjajnë Nynorsk më afër se Bokmål.[3] Në përgjithësi, shkrimi i Nynorskut është i përhapur në pjesën perëndimore të Norvegjisë, megjithëse jo në zonat kryesore urbane dhe gjithashtu në pjesët e sipërme të luginave malore në pjesët jugore dhe lindore të Norvegjisë. Shembujt janë Setesdal, pjesa perëndimore e qarkut Telemark (fylke) dhe disa komuna në Hallingdal, Valdres dhe Gudbrandsdalen. Ajo është përdorur pak diku tjetër, por 30-40 vjet më parë, gjithashtu kishte fortesa në shumë pjesë rurale të Trondelagut (në mes të Norvegjisë) dhe pjesës jugore të veriut të Norvegjisë (qarku

Nordland). Sot, jo vetëm që është Nynorsk gjuha zyrtare e katër prej 19 qarqeve norvegjeze, por edhe të shumë komunave në pesë qarqe të tjera. NRK, korporata norvegjeze e transmetimit, transmeton në Bokmål dhe Nynorsk, dhe të gjitha agjencitë qeveritare janë të nevojshme për të mbështetur të dyja gjuhët e shkruara. Bokmål përdoret në 92% të të gjitha botimeve të shkruara, dhe Nynorsk në 8% (2000)

Norvegjia është një nga gjuhët e punës të Këshillit Nordik. Sipas Konventës së Gjuhës Nordike, qytetarët e vendeve nordike që flasin norvegjeze kanë mundësinë të përdorin gjuhën e tyre amtare kur bashkëveprojnë me organet zyrtare në vendet e tjera nordike pa qenë të detyruar të bëjnë ndonjë interpretim ose kostot e përkthimit.[4]

Norvegjia është një nga dy gjuhët zyrtare në Norvegji. Tjetri është Sami, i folur nga disa anëtarë të popullit Sami, kryesisht në pjesën veriore të Norvegjisë. Norvegjisht dhe Sami nuk janë të kuptueshme reciprokisht, pasi Sami i përket grupit të gjuhëve finno-ugrike. Sami është folur nga më pak se një përqind e njerëzve në Norvegji.

Burimet

1. ^ https://tidsskrift.dk/index.php/sin/article/viewFile/17027/14789
2. ^ Kristoffersen, Gjert (2000). *The Phonology of Norwegian*. Oxford University Press. pp. 6–11.ISBN 978-0-19-823765-5.
3. ^ Venås, Kjell (1998). "Dialekt og normaltalemålet" (http://www.apollon.uio.no/vis/art/1998/1/dialekt) Archived (https://web.archive.org/web/20110724185459/http://www.apollon.uio.no/vis/art/1998/1/dialekt) 24 July 2011[Date mismatch] at the Wayback Machine..*Apollon*. **1**. ISSN 0803-6926 (https://www.worldcat.org/issn/0803-6926).
4. ^ Konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om nordiska medborgares rätt att använda sitt eget språk i annat nordiskt land (http://www.norden.org/avtal/utbildning/sk/sprak.asp) Archived (https://web.archive.org/web/20090220234459/http://www.norden.org/avtal/utbildning/sk/sprak.asp) 20 February 2009[Date mismatch] at the Wayback Machine., *Nordic Council website*. 4 Maj, 2008.